

Smrt pomladi

Pravo poletje letos nikakor ni hotelo priti. Pomlad je kar trajala. Naveličali smo se je že bili. Ali se je pomladi sploh mogoče naveličati? Izgleda, da. Nekateri se je naveličajo dokončno. Za njih razlagajo, da ne prenesejo veselja drugih ob njej. V zapozneli pomladi letošnjega julija je statistika takih našela še posebej veliko.

Pred tem smo v zapozneli pomladi praznovali praznik slovenske državnosti. Letos smo ga praznovali še posebej slovesno. Mene je to spomnilo na dve znanki. Obe sta naredili samomor pomladi.

Morda njuni razlogi za to niso bili z ničemer povezani s pomladjo slovenske državnosti in je ta povezava nastala zgolj v mojem spominu. Tudi poznali se verjetno nista. Nekateri smo poznali obe.

ALENKA

Alenka je umrla spomladi 1991. Za njo je bilo tri leta zagnanega političnega pojavljanja. Četverica, Slovenska demokratična zveza, volitve, plebiscit. Pravzaprav sva o mnogočem imela različne poglede. Skupna nama je bila misel, da je nekaj vendarle treba spremeniti.

Mnogo tega se je spremenilo. Vendar premalo za velika pričakovanja. Mnogo upov se je preobrnilo v svoje nasprotje. Oblast deluje po železnih zakonih, pa kdorkoli jo že vodi. Morda se spremeni po nadihu, strokovnosti, ljudskosti, a železni zakoni ostanejo.

Oblast je v svoji skrajni uporabi prisila. Z njenimi odločitvami se nikoli vsi ne strinjajo. Tiste, ki se ne – k temu prisili. Za idealistko grozno. Res grozno. Poleg tega se življenjske situacije hitro menjajo in ni ga takega, ki se ne bi kdaj znašel v vlogi objekta prisile.

Alenka svojih idej ni hranila zase. Veliko je pisala. Njeni neuresničeni pogledi so jo morda zato še bolj obremenjevali. Tudi oblastni mehanizmi, za katere je imela (zgolj) občutek, da jih obvladuje, ji niso pomagali. Železni zakoni oblasti niso pustili. Zdržala je dve pomladi: 1989 in 1990. Tretje, 1991, ni več zdržala. Vseeno ni samo omahnila. Zbrala je pogum za srečanje. Za srečanje z vlakom. Med Kranjem in Ljubljano. Zakon železa je tokrat deloval dobesedno. Kot bi nas vzbuh tovornjaka prestavil na avtocesti. Potem smo drveli naprej – v vročino osamosvojitvenega poletja.

ESTER

Ester je umrla spomladi 1993. Za njo je bilo tri leta dela na obrambi. Napetost, pok, upanje, konsolidacija. Da, konsolidacija – ponovna vzpostavitev sistema.

Nisva se dolgo poznala. Kakega pol leta. Videl sem jo kot človeka z dušo. V čisto tostranskem pomenu te besede. Ljudje z dušo nekako niso za te čase. Tudi na obrambnem področju je cela vrsta vrednot, ki so pomembnejše od tega. V družbi sodelavcev je zato večkrat delovala malo nenavadno.

Organizacije imajo svoje železne zakone. Niso prijateljska združba. So interesna združba. Prijateljstvo in interesi se marsikdaj razhajajo. V organizacijah marsikdaj zelo visoko kotirajo ljudje, ki jim tega ne bi pripisali. Organizacije marsikdaj zapuščajo ljudje, ki jim tega ne bi pripisali.

Mnogo tega se je dogajalo. Komentiranje in čustvovanje ob tem ni več moderno. Na obrambi nikoli ni bilo. Ko vojak pade, ga brez besed nadomesti drug vojak. Časa za komentarje ni.

Če se kdo spozabi, ker v miru čas za komentarje je, se spomni, da je na seznamu bodočih organizacijsko padlih vedno prostor še za kakšno ime. In tišina odmeva.

Tudi Ester je svoje misli vedno bolj držala zase. Potegnjen obraz je dajal vedeti, da ni šlo ne za obrambno disciplino ne za organizacijski strah. To smo seveda ugotovili naknadno. Kdo bi to sproti opazil. Zdržala je dve pomladi: 1991 in 1992. Tretje, 1993, ni več zdržala. Bila je krhkejša kot Alenka. Lahko bi tudi samo omahnila. Vendar je tudi ona zbrala pogum za srečanje. Ravno tako za srečanje z vlakom. Med Kranjem in Ljubljano. Železo je zopet postalo zakon. Konec koncev je delala v organizaciji, kjer je železo zakon.

Komentiranja in čustovanja tokrat niso izostala. Šlo je tudi za prikrivanje občutka sokrivde. Iznašli smo pojem indeks samomorilnosti. Vprašali smo se, ali je bil ta indeks popoldan, ko nas je zapuščala, enak kot zjutraj, ko je stopala med nas.

Odgovoriti si nismo upali. Ukrivilo nas je. Kot omotično strma pot do njenega groba. Potem zopet vzbuh kot od tovarnjaka. Drveli smo naprej – v vročino obrambnega poletja.

NEZNANKA

Statistična (ne)znanka, ki z železno gotovostjo pride. Lani sem se bal. 1991 – 1993 – ali bo tudi 1995? Na srečo se vse v tretje le ne zgodi v pravih časovnih intervalih.

Kaj pa če gre za kakšen drugačen časovni interval? Morda naslednje leto? Sicer pa, zakaj bi jo moral ravno jaz poznati?

Ali jo poznam? Žensko, mlajšo, intelektualko. Ki ve toliko preveč, da med tem pravih odgovorov ne najde. Ki verjame v nekaj, česar železni zakoni ne dopuščajo. Ki služi velikim projektom v napačnem prepričanju, da so njena usoda. Ki ima polne oči takih sanj, ki lahko nekoč ugasnejo. Ki je pomladno mlada in ne bo dočakala poletja.

Ne, ne poznam je in ne želim je poznati. Razen, če je prerasla pomlad. Prerastimo pomlad. Zaživimo poletje.